WARIES MISDAADREEKS · Nº 179

HISTORISCHE KRING DE HAARDPLAAT · HOOGWOUD

Archiefmap 2026-01

Graafsijs in Opmeer

De zaak van de lege vitrine

Een misdaadpuzzel in verenigingsarchief en notulen

Uitgeverij Waries

Inhoud van de map

Aan de Commissie van Onderzoek 5

Wie is wie 7

Kalender bij de map 8

Deel I · Vóór de nacht (september 2025 tot januari 2026) 9

Stuk 1 · Uit reglement en ledenregister 10

Stuk 2 · Inventariskaarten HK-0112 en HK-0113 11

Stuk 3 · Plattegrond en omgeving 12

Stuk 4 · Nieuwsbrief De Haardplaat nr. 3 14

Stuk 5 · Notulen ledenvergadering 23 oktober 2025 16

Stuk 6 · Ingekomen: ansichtkaart uit Lagos 18

Stuk 7 · Ingekomen: brief van K. Dudink 19

Stuk 8 · Antwoord van de Werkgroep Bodemvondsten 20

Stuk 9 · Ingekomen: brief van M. Hartog 21

Stuk 10 · Nieuwsbrief De Haardplaat nr. 4 22

Stuk 11 · Catalogusblad HK-0113 24

Stuk 12 · Offerte Atelier Jonker 25

Stuk 13 · Notulen bestuur 11 december 2025 26

Stuk 14 · Sleutelregister 28

Stuk 15 · Vitrineboekje 29

Stuk 16 · Jaarverslag van de secretaris over 2025 30

Stuk 17 · Notulen bestuur 8 januari 2026, met mail 32

Stuk 18 · Verslag kascommissie 34

Stuk 19 · Notulen ledenvergadering 15 januari 2026 36

Deel II · De nacht en daarna (januari en februari 2026) 38

Stuk 20 · Uit de groepsapp van het bestuur 39

Stuk 21 · Verslag van de ontdekking 41

Stuk 22 · Samenvatting sporenonderzoek 42

Stuk 23 · Uitdraai klimaatlogger vitrine A 43

Stuk 24 · Verklaring van de buurvrouw 45

Stuk 25 · Notulen extra bestuursvergadering 46

Stuk 26 · Notitie van de penningmeester 49

Stuk 27 · Rondmail van de voorzitter 50

Stuk 28 · Knipsel: het zwaard in het ijs 51

Stuk 29 · Onderzoeksrapport Atelier Jonker 53

Stuk 30 · Mail van Sander Pronk 55

Historische Kring De Haardplaat
opgericht 1978 · Hoogwoud
erevoorzitter C. Laan

Hoogwoud, maandag 2 februari 2026

Aan de leden van de Commissie van Onderzoek,

U heeft zich bereid verklaard deze map door te nemen. Daar ben ik u dankbaar voor, want het bestuur kan het zelf niet meer. Dat is geen verwijt: het bestuur zit er zelf middenin.

In de nacht van vrijdag 16 op zaterdag 17 januari is er ingebroken in De Bewaarschool, ons verenigingsgebouw in Hoogwoud. Uit vitrine A in de expositiezaal verdween één voorwerp: de replica van het zwaard van graaf Willem II, in 1999 gesmeed door ons lid Piet Commandeur, in de schede die hij er zelf bij maakte. Verder is er niets weg. De laptop stond er nog, de kas stond er nog, de oude kaarten aan de wand hingen er nog. Een dief die ’s nachts inbreekt en dan een nagemaakt zwaard van een paar honderd euro meeneemt, dat is al vreemd genoeg. Wat daarna gebeurde, is vreemder.

De politie is gekomen, heeft sporen bekeken en ons een keurige samenvatting gegeven. Zij heeft ons ook eerlijk gezegd dat er bij een voorwerp van deze waarde, dat bovendien de volgende dag alweer boven water kwam, geen verdere opsporing komt, tenzij er nieuwe aanwijzingen zijn. Dat begrijp ik. Maar in een vereniging van eenenveertig leden kan men niet verder alsof er niets is gebeurd. Op de vergaderingen wordt gefluisterd, mensen zeggen elkaar niet meer gedag in de bakkerij, en twee leden hebben al opgezegd. Iemand van ons heeft gelogen. Eerlijk gezegd hebben meerderen van ons gelogen, zoals u zult lezen, maar niet allemaal om dezelfde reden.

Ik ben eenentachtig en ik heb deze Kring achtenveertig jaar geleden mee opgericht, met de gedachte dat wij het verleden van ons dorp zouden bewaren. Dus doe ik wat een archivaris doet: ik heb alles verzameld wat er over deze zaak op papier staat, in de volgorde waarin het ontstond. Notulen, registers, brieven, nieuwsbrieven, het vitrineboekje, de uitdraai van de klimaatmeter, mails, de verklaringen die de leden zelf hebben opgeschreven. Ik heb niets weggelaten dat ertoe doet en niets toegevoegd. Waar ik een woord van uitleg nodig vond, staat dat in een kadertje met mijn initialen. Verder spreken de stukken voor zichzelf.

Wie is wie

Samengesteld door C. Laan. Leeftijden per januari 2026.

Truus Tesselaar 64, Hoogwoud
voorzitter. Oud-lerares. Speelt toneel. Wil van de herdenking op 28 januari 2026 iets groots maken.

Gerda Stam 58, Spanbroek
secretaris en notulist. Beheert het papieren archief. Werkt drie dagen bij een notariskantoor.

Ruud Mantel 51, Opmeer
penningmeester. Administrateur. Woont sinds zijn scheiding alleen.

Piet Commandeur 72, Aartswoud
bestuurslid collectie. Smid in ruste. Maakte in 1999 de replica van het zwaard en de schede.

Sander Pronk 33, Hoogwoud
ledenadministratie en website. Bakker in de nachtploeg. Wil de Kring digitaliseren.

Jaap Ruiter 67, Hoogwoud
leider van de Werkgroep Bodemvondsten. Zoekt al dertig jaar met een metaaldetector.

Cor Laan 81, Hoogwoud
erevoorzitter. Stelde deze map samen.

Klaas Dudink
melkveehouder aan de rand van de Berkmeerpolder. Geen lid.

Wil Sjouw
buurvrouw van De Bewaarschool. Geen lid.

Femke Jonker
restaurator, Atelier Jonker in Hoorn.

Ellen Koning
brigadier, behandelde de aangifte.

Hennie Groot
ijsmeester van IJsvereniging De Wakkere Graaf in Spanbroek.

Kalender bij de map

Toegevoegd door C. Laan, voor wie dagen en data naast elkaar wil leggen. De werkavond is op donderdag.

SEPTEMBER 2025

ma	di	wo	do	vr	za	zo
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

OKTOBER 2025

ma	di	wo	do	vr	za	zo
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

NOVEMBER 2025

ma	di	wo	do	vr	za	zo
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

DECEMBER 2025

ma	di	wo	do	vr	za	zo
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

JANUARI 2026

ma	di	wo	do	vr	za	zo
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

FEBRUARI 2026

ma	di	wo	do	vr	za	zo
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	

DEEL I

Vóór de nacht

september 2025 tot en met donderdag 15 januari 2026

STUK 01 REGLEMENT EN LEDEN STAND 1 JANUARI 2026

Uit reglement en ledenregister

Uit het huishoudelijk reglement (laatst gewijzigd ALV 2019)

Art. 4. Het bestuur bestaat uit voorzitter, secretaris, penningmeester en een bestuurslid collectie.

Art. 6. Sleutels van De Bewaarschool worden uitgegeven tegen tekening in het sleutelregister. Wie een sleutel verliest, meldt dit direct bij de secretaris.

Art. 7. De vitrines worden uitsluitend geopend door een bestuurslid. De vitrinesleutels hangen in het sleutelkastje in de keuken; het kastje heeft een cijferslot. Iedere opening wordt in het vitrineboekje genoteerd met datum, tijd, naam, reden en de inventarisnummers van de voorwerpen die worden uitgenomen.

Art. 9. Werkgroepen werken onder verantwoordelijkheid van het bestuur. De Werkgroep Bodemvondsten houdt zich aan de wet en zoekt alleen met schriftelijke toestemming van de eigenaar of gebruiker van de grond. Vondsten worden gemeld zoals de wet voorschrijft.

Art. 11. De werkavond is op donderdag van 19.30 tot 22.00 uur.

Uit het ledenregister (stand 1 januari 2026, 41 leden)

> *C.L.: Dirk Wever (79) en Annie Kok (74) hebben geen sleutel en zijn geen bestuurslid. In de nacht van 16 op 17 januari zaten zij allebei in een touringcar terug van een seniorenreis (deelnemerslijst ingezien). Ik laat hen verder buiten deze map.*

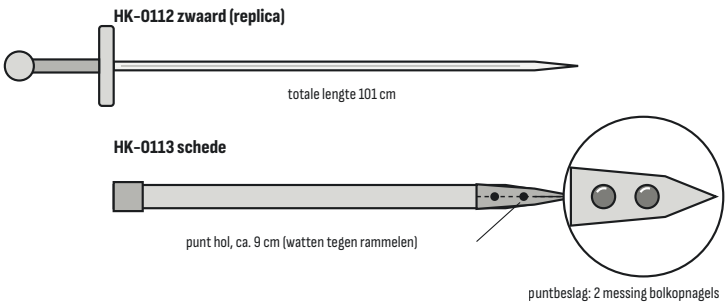
Werkgroep / functie	Leden
Bestuur	T. Tesselaar (vz.), G. Stam (secr.), R. Mantel (penn.), P. Commandeur (collectie)
Werkgroep Collectie	P. Commandeur, T. Tesselaar, A. Kok
Werkgroep Archief	G. Stam, C. Laan, S. Pronk, W. de Ruijter
Werkgroep Bodemvondsten	J. Ruiter (leider), D. Wever, A. Kok, S. Pronk, R. Mantel (sinds 2023)

STUK 02 INVENTARIS 1999, BIJGEWERKT 2015

Inventariskaarten HK-0112 en HK-0113

HISTORISCHE KRING DE HAARDPLAAT **INVENTARISKAART**

Nr.	Omschrijving
HK-0112	Zwaard, replica naar het type dat graaf Willem II van Holland (gestorven bij Hoogwoud, 28 januari 1256) gedragen kan hebben. Geen kopie van een bestaand zwaard: er is geen zwaard van Willem II bewaard gebleven. Kling gesmeed staal, 88 cm; totale lengte 101 cm, gewicht 1,4 kg. Greep omwikkeld met leer, knop en pareerstang gesmeed ijzer.
HK-0113	Schede bij HK-0112. Houten kern (populier), bekleed met donker leer, mondbeslag en puntbeslag van messing. Het puntbeslag is met twee messing klinknagels met bolle kop (doorsnede 3 mm) bevestigd. De punt van de kern is hol uitgestoken over ca. 9 cm, opgevuld met watten, zodat de punt van de kling niet tegen het hout tikt.
Maker	P. Commandeur, smederij Aartswoud, voorjaar 1999
Herkomst	Schenking van de maker, ALV 16 september 1999
Standplaats	Vitrine A, expositiezaal De Bewaarschool
Waarde	Materiaal en arbeid geschat op f 1.000 (1999); verzekerd voor € 450 (2015)

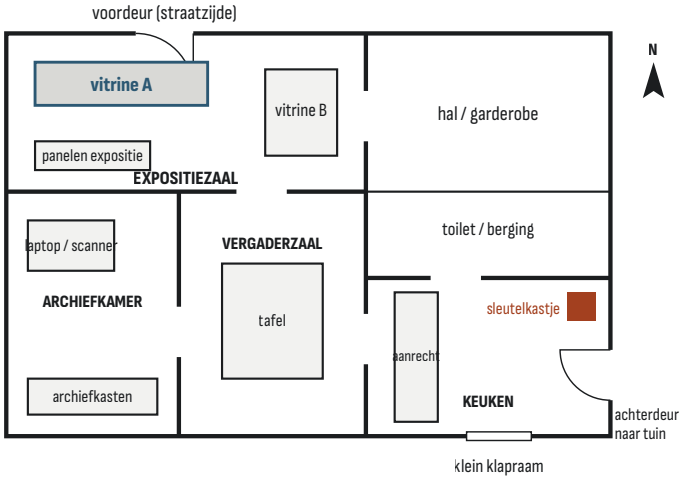
Tekening op de achterzijde van de kaart, P. Commandeur, 1999. Overgetekend door C. Laan.

> *C.L.: Piet heeft de replica destijds voor de herdenking van 1999 gemaakt. Hij heeft er, zegt hij zelf, “twee winters” aan gewerkt. De kaart is met de hand ingevuld; de waarde in guldens staat er nog zoals hij het toen schreef.*

STUK 03 TEKENINGEN 2019 EN 2026

Plattegrond en omgeving

Twee tekeningen. De plattegrond hangt naast de meterkast; de omgevingsschets maakte ik zelf voor deze map, met de plaatsen die in de stukken voorkomen.

De Bewaarschool, begane grond (schets P. Commandeur, 2019; niet op schaal)

C.L.: De voordeur ligt aan de straat, de achterdeur komt via de keuken uit in de tuin. Achter de tuin loopt een smal achterom langs de sloot, met een houten hek. Het klapraam in de keuken is 40 bij 50 centimeter. Het sleutelkastje met cijferslot hangt naast de achterdeur.

STUK 04 NIEUWSBRIEF OKTOBER 2025

Nieuwsbrief De Haardplaat nr. 3

De Haardplaat
Nieuwsbrief van de Historische Kring · jaargang 48 · nr. 3 · oktober 2025

VAN DE VOORZITTER

Wat een najaar! Op Open Monumentendag, zaterdag 13 september, telden wij 212 bezoekers in De Bewaarschool. Het zwaard van Piet blijft de publiekstrekker: kinderen staan met hun neus tegen het glas van vitrine A, en hun ouders ook. Op donderdag 2 oktober hebben we op de werkavond de nieuwe wisselexpositie geopend, *Van haardplaat tot Herenweg*. Piet en Annie hebben er weken aan gewerkt; dank ook aan iedereen die panelen heeft gesjouwd.

Volgend jaar, op woensdag 28 januari 2026, is het 770 jaar geleden dat graaf Willem II bij Hoogwoud door het ijs zakte. Het bestuur wil die dag niet stil voorbij laten gaan. Op de ledenvergadering van 23 oktober leg ik u een plan voor. Kom allen!

Truus Tesselaar

WAT ER IN 1256 GEBEURDE

Willem II, graaf van Holland en sinds 1247 Rooms-koning, trok in de winter van 1256 met een leger tegen de West-Friezen op. Het was bitter koud. Op 28 januari reed hij, in volle wapenrusting en volgens de kronieken vooruit op zijn mannen, over het bevroren Berkmeer bij Hoogwoud. Het ijs brak. Zijn paard zakte erdoor en de koning zat vast. West-Friese boeren, die hem niet herkenden of juist wel, sloegen hem dood.

Zijn lichaam werd niet achtergelaten. Het verhaal wil dat de West-Friezen het in een boerderij in Hoogwoud onder de haard begroeven, onder de haardplaat, en daar bleef het zesentwintig jaar liggen. Pas in 1282 vond zijn zoon, graaf Floris V, het stoffelijk overschot terug; hij liet het naar Middelburg overbrengen. Daarop volgde een harde strafexpeditie in West-Friesland.

Onze Kring dankt haar naam aan die haardplaat. Het Berkmeer zelf bestaat niet meer: het werd in 1636 drooggemaakt. Wie nu over de Berkmeerdijk fietst, ziet weilanden waar ooit het ijs lag. Aan de Herenweg in Hoogwoud staat sinds 1961 het cortenstalen beeld van Bart van de Weijer dat aan de graaf herinnert. Loop er eens langs.

UIT DE WERKGROEP BODEMVONDSTEN

De werkgroep zocht dit seizoen op vier percelen, steeds met schrifte-